

چشم‌انداز

توسعه گردشگری در ایران

تألیف

دکتر حسین حاتمی‌نژاد

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

داود عیوضلو

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید بهشتی

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دی. سی

شماره ک. ب. شناسی ملی

: حاتمی نژاد، سید حسین، ۱۳۳۵ -

: توسعه گردشگری در ایران/ تألیف حسین حاتمی نژاد، داود عیوضلو.

: تهران: مهکامه، ۱۳۹۵.

: ۲۲۰ص: مصور، جدول.

: 1-71-7127-600-978

: فیبا

: کتابنامه.

: گردشگری -- ایران -- برنامه ریزی

: Tourism -- Iran -- Planning

: توسعه پایدار -- ایران -- مدیریت

: Sustainable development -- Iran -- Management

: عیوضلو، داود، ۱۳۶۷ -

: ۱۳۹۵ ح ۲ الف/۱۵۵ G

: ۳۳۸/۴۷۹۱

: ۴۲۴۳۴۱۹

نام کتاب: توسعه گردشگری در ایران

تألیف: دکتر حسین حاتمی نژاد - داود عیوضلو

ناشر: مهکامه

ناظر چاپ: بهزاد ربیعی فراهانی

طرح جلد: حسین مبینی پور

صفحه آرا: الوهاب

لیتوگرافی: نقش

چاپ و صحافی: اصلانی

نوبت چاپ: چاپ اول / ۱۳۹۵

تیراژ: ۵۰۰

قیمت: ۱۳۵۰۰۰ ریال

شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۲۷-۷۱-۱

مراکز پخش: ۱- تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لبای نژاد، کوچه انوری، پلاک ۸.

طبقه دوم، نشر و پخش مهکامه

تلفن: ۶۶۴۴۹۷۰۵۰-۶۶۴۸۸۲۰۳ فکس: ۶۶۹۶۱۵۰۹-۲۳۹۷۴۰۲۱

en_mahkame@Yahoo.com

www.mahkameh.com

پست الکترونیکی:

نمایندگی های شهرستان:

۱- مشهد: مؤسسه چشم انداز طوس پژوه، تلفن: ۳۸۴۳۴۶۶۶ (۰۵۱)

۲- شیراز: مؤسسه سازمان مدیریتی صنعتی، (۰۷۱۱) ۲۲۸۵۰۴۵

۳- اصفهان: کتابفروشی چهارباغ، تلفن: ۳۲۳۳۸۸۵۶ (۰۳۱)

۴- یزد: مؤسسه پردیس اقلیم گردشگری یزد، تلفن: ۳۶۳۰۵۳۴۸ (۰۳۵)

۵- کرمان: مؤسسه کریمان کویر کرمان، تلفن: ۳۲۱۱۶۴۱۲ (۰۳۴)

آدرس کانال انتشارات مهکامه:

telegram.me/mahkamepublishers

فهرست مطالب

۷	پیشگفتا
۹	فصل اول / تعاریف و مفاهیم گردشگری
۹	۱.۱ مقدمه
۱۰	۱.۲ تعاریف و مفاهیم
۱۳	۱.۳ سابقه گردشگری در جهان
۱۶	۱.۴ تاریخچه مدیریت گردشگری در ایران
۱۸	۱.۵ نقش برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در توسعه گردشگری
۱۹	۱.۶ برنامه‌های ملی توسعه گردشگری در ایران
۲۰	۱.۷ جایگاه گردشگری در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۰	۱.۷.۱ برنامه پنج ساله اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۰	۱.۷.۲ برنامه پنج ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۱	۱.۷.۳ برنامه پنج ساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۳	۱.۷.۴ برنامه پنج ساله چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
	۱.۷.۴.۱ سیاست‌های کلی برنامه پنج ساله چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۳	فرهنگی
۲۴	۱.۷.۴.۲ قانون برنامه پنج ساله چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۷	۱.۷.۵ برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
	۱.۷.۵.۱ سیاست‌های کلی برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۷	فرهنگی
۲۷	۱.۷.۵.۲ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۲۹	۱.۸ جایگاه گردشگری در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران

۱.۹ سند چشم‌انداز توسعه بخش میراث فرهنگی و گردشگری کشور ایران (۱۳۸۴ تا

۲۹	 (۱۴۰۴)
۳۶	۱.۱۰ جایگاه گردشگری ایران در جهان
۴۰	۱.۱۱ امکانات و توانمندی‌های طبیعی و انسان ساخت ایران در جذب گردشگری
۴۳	۱.۱۲ انواع گردشگری
۴۴	۱.۱۲.۱ گردشگری تفریحی
۴۶	۱.۱۲.۲ گردشگری ماجراجویانه
۴۷	۱.۱۲.۳ گردشگری شهری
۵۴	۱.۱۲.۴ گردشگری روستایی
۶۱	۱.۱۲.۵ بوم‌گردی (طبیعت‌گردی)
۶۶	۱.۱۲.۶ بین‌رشته‌ای
۷۱	۱.۱۲.۷ گردشگری مذهبی
۷۳	۱.۱۲.۸ گردشگری ورزشی
۷۴	۱.۱۲.۹ گردشگری درمانی
۷۷	۱.۱۲.۱۰ گردشگری فرهنگی تاریخی
۸۰	۱.۱۲.۱۱ گردشگری قومی
۸۲	۱.۱۲.۱۲ گردشگری تجاری-بازرگانی
۸۳	۱.۱۲.۱۳ گردشگری سیاسی
۸۵	۱.۱۲.۱۴ گردشگری اجتماعی
۸۵	۱.۱۲.۱۵ گردشگری نوستالژیک
۸۷	۱.۱۲.۱۶ گردشگری مبتنی بر رویدادها
۸۹	۱.۱۲.۱۷ گردشگری الکترونیک (E-Tourism)
۹۰	۱.۱۲.۱۸ گردشگری داخلی یا خارجی
۹۲	۱.۱۲.۱۹ گردشگری فردی، خانوادگی یا گروهی
۹۳	۱.۱۳ اثرات گردشگری
۹۴	۱.۱۳.۱ اثرات اقتصادی گردشگری
۹۸	۱.۱۳.۲ اثرات اجتماعی-فرهنگی گردشگری
۱۰۰	۱.۱۳.۳ اثرات زیست‌محیطی گردشگری
۱۰۱	۱.۱۳.۴ اثرات گردشگری بر توسعه شهرها

فصل دوم / موانع رشد گردشگری در ایران ۱۰۵

.....	مقدمه	۱۰۵
.....	۲.۱ موانع ساختاری، سازمانی و مدیریتی توسعه گردشگری	۱۰۸
.....	۲.۱.۱ موانع امنیتی در توسعه گردشگری	۱۰۸
.....	۲.۱.۲ ضعف نظام آماری بخش گردشگری کشور	۱۱۰
.....	۲.۱.۳ موانع مدیریتی و سازمان‌دهی	۱۱۱
.....	۲.۲ تنگناها و موانع فرهنگی توسعه گردشگری	۱۱۵
.....	۲.۲.۱ ادارهای نادرست در مورد گردشگری	۱۱۵
.....	۲.۲.۲ اطلاعات و آگاهی ناکافی مردم	۱۱۸
.....	۲.۳ موانع آموزشی، کمبود نیروی متخصص در بخش گردشگری	۱۱۸
.....	۲.۴ تنگناها و موانع زیربنایی توسعه گردشگری	۱۲۱
.....	۲.۴.۱ ضعف سیستم حمل و نقل	۱۲۱
.....	۲.۴.۱.۱ حمل و نقل آبی	۱۲۲
.....	۲.۴.۱.۲ حمل و نقل جاده‌ای	۱۲۴
.....	۲.۴.۱.۳ حمل و نقل ریلی	۱۲۵
.....	۲.۴.۱.۴ حمل و نقل آبی	۱۲۷
.....	۲.۴.۲ ضعف در تأسیسات اقامتی، هتل‌داری و رفاهی	۱۲۸
.....	۲.۵ موانع گمرکی و صدور روادید	۱۳۰
.....	۲.۶ ضعف خدمات اداری	۱۳۱
.....	۲.۶.۱ ضعف سیستم بانکی	۱۳۱
.....	۲.۶.۲ ضعف خدمات پستی	۱۳۳
.....	۲.۶.۳ ضعف سیستم بیمه	۱۳۴
.....	۲.۷ موانع و ضعف در دفاتر خدمات مسافرتی و گردشگری	۱۳۴
.....	۲.۸ تنگناها و موانع اقتصادی توسعه گردشگری	۱۳۷
.....	۲.۸.۱ موانع سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در بخش گردشگری	۱۳۸
.....	۲.۹ تنگناها و موانع اطلاع‌رسانی، تبلیغات و بازاریابی گردشگری	۱۴۲
.....	۲.۹.۱ عدم توجه به سلايق گردشگران	۱۴۲
.....	۲.۹.۲ ضعف در تبلیغات و بازاریابی	۱۴۳
.....	۲.۱۰ موانع قانونی توسعه بخش گردشگری	۱۴۶

۱۴۷	۲.۱۱ تنگناها و مشکلات توسعه گردشگری شهری
۱۴۷	۲.۱۱.۱ تنگناها و مشکلات زیست محیطی گردشگری شهری
۱۴۸	۲.۱۱.۲ تنگناها و مشکلات کالبدی- شهرسازی و زیرساختی گردشگری شهری
۱۵۲	۲.۱۲ موانع و تنگناهای توسعه گردشگری روستایی- عشایری
۱۵۶	۲.۱۳ موانع و تنگناهای توسعه بوم گردی (طبیعت گردی)
۱۵۹	فصل سوم / رهیافت های توسعه گردشگری در ایران
۱۵۹	مقدمه
۱۵۹	۳.۱ رهیافت های مدیریتی- ساختاری توسعه گردشگری
۱۶۳	۳.۲ رهیافت های فرهنگی توسعه گردشگری
۱۶۷	۳.۳ رهیافت های بهینه نظام آموزش گردشگری کشور
۱۷۰	۳.۴ رهیافت های استاندارد سازی خدمات زیربنایی گردشگری
۱۷۲	۳.۴.۱ رهیافت های بهبود وضعیت حمل و نقل جاده ای
۱۷۴	۳.۴.۲ رهیافت های بهبود وضعیت حمل و نقل ریلی
۱۷۶	۳.۴.۳ رهیافت های بهبود وضعیت حمل و نقل هوایی
۱۷۷	۳.۴.۳ رهیافت های بهبود وضعیت حمل و نقل دریایی
۱۷۷	۳.۴.۵ رهیافت های بهبود وضعیت تأسیسات رفاهی- اقامتی
۱۸۱	۳.۵ رهیافت های بهبود وضعیت دفاتر مسافرتی جهانگردی
۱۸۲	۳.۶ رهیافت های بازاریابی و تبلیغاتی (اطلاع رسانی) توسعه گردشگری
۱۸۷	۳.۷ رهیافت های بهبود قوانین مرتبط با بخش گردشگری
۱۸۸	۳.۸ رهیافت های سرمایه گذاری بخش خصوصی، دولتی و خارج از بخش گردشگری
۱۹۲	۳.۹ رهیافت های بهبود گردشگری الکترونیک (ET)
۱۹۳	۳.۱۰ رهیافت های توسعه گردشگری شهری
۱۹۵	۳.۱۰.۱ رهیافت های کالبدی و شهرسازی توسعه گردشگری شهری
۱۹۸	۳.۱۰.۲ رهیافت های مدیریتی توسعه گردشگری شهری
۲۰۰	۳.۱۱ رهیافت های توسعه گردشگری روستایی- عشایری
۲۰۵	۳.۱۲ رهیافت های توسعه بوم گردی
۲۰۹	۳.۱۳ رهیافت های توسعه صنایع دستی
۲۱۳	منابع و مأخذ

امروزه گردشگری یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی به شمار می‌آید. با افزایش میزان اشتغال در بخش خدمات، بکارگیری ماشین به جای انسان و به‌ویژه توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، رفاه و گسترش جهانی شدن و گسترش مناسبات اقتصادی و اجتماعی در جهان بر میزان اوقات فراغت و تنوع در الگوهای گذران آن افزوده گردیده است. اقتصاد ایران برای رهایی از اقتصاد تک‌محصولی مبتنی بر استخراج و صدور نفت ناگزیر باید فعالیت‌های گردشگری را گسترش دهد. در این راستا توسعه گردشگری و امور جهانگردی در ایران از نقاط قوت و فرصت‌هایی برخوردار است در مقابل نقاط ضعفی نیز دارد و تحت تأثیر نیروهای بیرونی دچار تهدیدهایی می‌باشد. در این نوشتار سعی شده است روندهای حاکم بر توسعه گردشگری در ایران مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد و مهم‌ترین چالش‌های پیش‌رو مطرح شود.

این کتاب در سه فصل تدوین شده است. در فصل نخست مفاهیم و تعاریف و مفاهیم رایج در حوزه گردشگری مورد بررسی قرار گرفته است. فصل دوم به بررسی موانع رشد گردشگری در کشور ایران می‌پردازد. سومین و آخرین فصل به رهیافت‌هایی در راستای توسعه گردشگری در ایران اختصاص یافته است.

به نظر می‌رسد برای تحقق اهداف بلندمدت توسعه گردشگری در ایران ناگزیر باید دارای طرح و برنامه باشیم. از جمله برنامه راهبرد توسعه گردشگری (تی دی اس) به موازات طرح‌های آمایش سرزمین و طرح کالبدی ملی و به‌ویژه راهبرد توسعه شهری (سی دی اس) و راهبرد توسعه اقتصادی (ای دی اس) نقش کلیدی در پیشرفت امور گردشگری در کشور خواهد داشت.

هماهنگی بین نهادهای مسئول و تشریک مساعی بین تمامی ذی‌نفعان دولتی و

خصوصی و جلب مشارکت‌های مردمی از الزامات موفقیت راهبرد توسعه گردشگری در ایران است. با اجرای طرح‌های راهبردی زمینه گسترش فعالیت‌های گردشگری فراهم می‌شود، و در صورتی که تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران دارای دیدگاه عدالت‌خواهانه باشند و ارزش ذاتی محیط زیست را بدانند زمینه‌های توسعه پایدار مبتنی بر توسعه گردشگری برای کشور فراهم می‌گردد.

حسین حاتمی‌نژاد و داود عبوضلو

تابستان ۱۳۹۵

www.ketab.ir